דאי משכחנא תנא דאסר כרבי נתן אוסריניה אפי' בהנאה דתניא מדדו בין ביד בין ברגל ימכר ר' נתן אומר ביד אסור ברגל מותר אימר דאמר ר' נתן ביד ברגל מי אמר אלא דאי משכחנא תנא דשרי ⁽ᵃ⁾כר"ש אישרייה אפי' בשתיה ההוא עובדא דהוה בבירם דההוא עובד כוכבים דהוה קא סליק בדיקלא ואייתי לוליב' בהדי דקא נחית נגע ⁽ᵃ⁾ בראשה דלוליבא בחמרא שלא בכוונה אשרייה רב לזבוניה לעובדי כוכבים אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב והא מר הוא דאמר בתינוק בן יומו הוא עושה יין נסך אמר להו אימור דאמרי אנא גבשתייה בהנאה מי אמרי גופא אמר רב תינוק בן יומו עושה יין נסך איתיביה רב שימי בר חייא לרב דהלוקח עבדים מן העובדי כוכבים שמלו ולא טבלו וכן בני השפחות שמלו ולא טבלו רוקן ומדרסן בשוק טמא ואמרי לה טהור ויינן הגדולים עושים יין נסך קטנים אין עושים יין נסך ואלו הן קטנים גדולים יודעין בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה קטנים אינם יודעין בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה קתני מיהת גדולים אין קטנים לא תרגמה ואבני שפחות הא וכן קאמר ארוקן ומדרסן הניחא למאן דאמר טמא אלא למ"ד טהור מאי איכא למימר הא קמ"ל עבדים דומיא דבני שפחות מה בני שפחות מלו ולא טבלו הוא דעושין יין נסך מלו וטבלו לא זאף עבדים כן לאפוקי מדרב נחמן אמר שמואל דאמר רב נחמן אמר שמואל הלוקח עבדים מן העובדי כוכבים אע"פ שמלו וטבלו עושין יין נסך עד שתשקע עבודת כוכבים מפיהם קמ"ל חדלא גופא אר"נ אמר שמואל הלוקח עבדים מן העובדי כוכבים אע"פ שמלו וטבלו עושין יין נסך טעד שתשקע עבודת כוכבים מפיהם וכמה א"ר יהושע בן לוי עד שנים עשר חדש איתיביה רבה לר"נ הלוקח עבדים מן העובדי כוכבים שמלו ולא טבלו וכן בני השפחות שמלו ולא טבלו רוקן ומדרסן

בשוק

אי משכחנא תנא דאסר כר' נתן. יין בהנאה במגעו של עובד כוכבים אע"פ שלא נסכו לעבודת כוכבים דניסוך לא הוי ד)(אסור בהנאה) אלא על ידי שכשוך: **מדדו.** עובד כוכבים ליין של ישראל בין ביד שהכניס ידו וזרועו לתוכו לשער כמה יין יש בו כמו שעושין בקנה שקורין פיי"לא: **ימכר.** (ב) דכיון דלא נתכוין לנסך: **כר"ש.** דשרי מגע של עובד כוכבים שלא נתכוין לנסך (ג): **אף בשתיה.** כדקתני מתניתין א) נפל לבור ועלה כו' ר' שמעון מתיר אף בשתיה: **תינוק בן יומו.** אלמא לא בעינן כוונה: **שמלו ולא טבלו.** דקיימא לן ביבמות (דף מו.) לעולם אינו גר עד שימול ויטבול: **וכן בני השפחות.** אע"פ שנולדו בבית ישראל ולא גדלו בין העובדי כוכבים כעין מילה וטבילה. וכשלא טבלה אמו מתחלה קמיירי דאי טבלה אמו איננו למה להו טבילה:

בשוק

דאי משכחנא תנא דאסר כר' נתן כו'. תימה הא איכא תנא דמתניתין (דף ס:) דקתני מדלו בקנה ימכר משמע הא ביד אסור בהנאה וי"ל דמתני' ה"ה דביד שרי בהנאה והא דקתני בקנה היינו משום ר"ש דשרי בשתיה ולא שרי אלא בקנה: **אימור** רא"ר נתן ביד ברגל מי אמר. יש שהיו רוצים למחוק (ד) אמר דמדקאמר לשון אמר משמע שלא פירשו בדבריו דלית חילוק בין יד לרגל וליתא דהא ודאי שפירשו בדבריו ור"י מיישב הגירסא דמתחלה היה סובר דלהכי אוסר ר' נתן מדידה דיד משום דגזר אטו שכשוך דיד אבל מדידה דרגל מותר דליכא למיגזר אטו שכשוך דיד מיהו בשכשוך דרגל אסר דגזר אטו שכשוך דיד ודריכה דרגל אסורה דחשבינן לה כשכשוך דרגל ודחי אימור דא"ר נתן ביד פירוש ושם גזר מדידה אטו שכשוך ברגל מי אמר דשם לא יגזור כלל ואפי' שכשוך דרגל נמי שרי דמדמי ליה למדידה דרגל:

אי אשכחנא תנא דשרי כר"ש כו'. פירש הקונטרס דשרי מגעו שלא נתכוין לנסך אף בשתיה כדקתני מתני' (לקמן ס:) נפל לבור ועלה כו' ימכר ר"ש מתיר פירוש בשתיה דשרי מגעו של עובד כוכבים שלא נתכוין לנסך בשתיה והקשה הר"ר אלחנן דלמא הא דשרי ר"ש בשתיה היינו דוקא נגיעה על ידי דבר אחר כמו מדידה דקנה אבל נגיעה דגופו כי הכא דדורכו ברגל מגלן דשרי רבי שמעון וי"ל דסבירא ליה לשמואל אליבא דר' שמעון דלא חשבינן שכשוך דרגל אלא כמו מדידת קנה היכא שתופסו בידו דשרי ר' שמעון אף בשתיה ועוד יש לומר דסבר שמואל דלכל מה שמתיר ר"ש בהנאה שרי נמי בשתיה וכיון דלא אשכחן לאסר מדידה ברגל בהנאה הוא הדין בשתיה: **ה"ג** ברוב הספרים בהדי דקא נחית נגע ברישא דלוליבא בחמרא שלא בכוונה. ולפי גירסא זו חשבינן מגע עובד כוכבים על ידי דבר אחר כמו מגע עובד כוכבים בגופו ולפי דה"ל הכא שלא בכוונה שריא ס)(אף) בהנאה והכי ניחא דמדמו ליה רב כהנא ורב אסי לתינוק בן יומו וכן לקמן (דף נח:) דפריך והא קנגע בנטלא פירוש שאשב היין מן הגיגית בנטלא ונגע ע"י הנטלא והוה לו מגע עובד כוכבים ע"י דבר אחר שלא בכוונה דלאסור בשתיה כמו נגע ברישא דלוליבא וכן לקמן נמי (דף ס:) גבי כל שבזב טמא פירוש כגון אם נגע עובד כוכבים ביין בין בידו בין בקנה עושה יין נסך דדומיא דהכי בזב מטמא אלמא חשיב מגע עובד כוכבים ע"י דבר אחר כמו מגע עובד כוכבים בגופו כל שבזב טהור בעובד כוכבים אינו עושה יין נסך פירוש כמו זריקה ופריך עלה מההיא דנטל חבית וזרקה בחמתו לבור דהכשירוהו בחמתו אין שלא בחמתו לא אף על פי שעל ידי זריקה היא ומסיק דקאזיל מיניה ומיניה ופירש רש"י שהיה מתגלגל עד סמוך לבור ולא הוי זריקה ממש הלכך שלא בחמתו לא להוי מגע על ידי ד"א וקשיא לפי זה מדלא דדבר תימה הוא לומר דחשבינן מגעו ע"י ד"א דלא הוי אלא שלא בכוונה כמו מגעו בגופו שלא בכוונה ליאסר בשתיה וכל ההלכות מוכיחות לקמן דשרי אף בשתיה מדמתרץ לקמן גבי פירכא דנטלא בעובדא דר' יוחנן ור' יוסי לא צריכא דמוריק ארוקי פירוש והוה ליה כמו שלא בכוונה ולא גזור אף לשתיה ועוד קשיא דהיכי הוה ס"ד דרב כהנא ורב אסי לאסרו אף בהנאה הא מתני' היא מדלו בקנה דאפילו לרבנן ימכר ואע"ג דהוי התם מגע ע"י דבר אחר בכוונה מיהו הא לא קשיא דשמא היו סבירי דרב אית ליה כר' נתן דאמר מדלו ביד אסור בהנאה ותפשי נמי מדידה דקנה או נגיעה דקנה כמו מדידה או נגיעה דידו ואע"ג דבמדידה איכא כוונת מגע ובנגיעה ברישא דלוליבא ליכא כוונת מגע מ"מ היו סבורים דאין לחלק לר' נתן בין שלא כוון לנגוע ובין בלא כוונת ניסוך דלא ודלא אסר ר' נתן בהנאה ורב השיב להם אימר דאמרי אנא בשתיה בהנאה מי אמרי פירוש ואפי' ר' נתן נמי יהא מודה בזה כיון דליכא כוונת מגע מיהו קשיא דרב אדרב דהיכי אסר הכא (ה) ברישא דלוליבא בחמרא בשתיה הא איהו פסיק לקמן הלכה כר"ש ור"ש שרי אפי' כי איכא כוונת מגע כיון דהוי על ידי דבר אחר וכל שכן הכא דליכא כוונת מגע דנסתרי ועוד קשיא מההיא דלקמן דקאמר דקאזיל מיניה ומיניה פירוש שהיה נוגע בחבית עד שנפל לבור ולפיכך הכשירוה בחמתו משום דהוי מגע עובד כוכבים שלא בכוונה ע"י דבר אחר אע"ג דנגע ביה עד נפילתו לבור ואין לדחות דלקמן אינו אוחזו בידו אלא עד סמוך לבור ומכאן ואילך זרקה דאין זה לשון מיניה ומיניה ועוד דאם אינו אוחזה בירידתו לבור היכי דייק שלא בחמתו לא פי' אלא יאסר בשתיה והא בכי האי גוונא בזב אינו טמא לכך נראה לר"ת גירסת רבינו חננאל והלכות גדולות וכן נמצא בתשובת הגאונים דלא גרס ברישא דלוליבא אלא נגע בחמרא ולהכי אסר ליה רב בשתיה דהוה ליה מגע עובד כוכבים בגופו שלא בכוונה ולקמן לא גרס והא קא נגע בנטלא אלא והא קא נגע ביה אי נמי נוכל לפרש והא קא נגע ביין שבנטלא שהוא מלא על כל גדותיו אבל אם היה נוגע ביין על ידי נטלא מזה אינו חושש דשרי אפילו בשתיה והא דתנן מדלו בקנה ימכר שאני התם שמתכוין ליגע ורב כהנא ורב אסי שהיו סבורים דרב אסר מגע עובד כוכבים שלא בכוונה בהנאה סבירי דרב סבר כר' נתן דאסר מדידה ביד וס"ד דהוא הדין אפילו אינו מתכוין ליגע וכן פסק רבינו תם הלכה למעשה דמגע עובד כוכבים על ידי ד"א שלא בכוונת מגע מותר בשתיה: **תינוק** בן יומו עושה יין נסך. פירוש ואסור בשתיה וא"ת כיון דרב פוסק לקמן כר"ש מאי שנא תינוק בן יומו (ו) מנפל לבור ועלה דשרי ר"ש וי"ל דסבר דבמגע תינוק ושכשכו איכא למיגזר אטו גדול אבל נפל לבור מוכחא מלתא דאנים לא שייך למגזר מידי: **גדולים** אין קטנים לא. וא"ת דליתני דאין עושין יין נסך ליאסר בהנאה כמו גדולים אבל בשתיה מיהא אסרי וי"ל דמלתא מפרש ליה בהדיא ש"מ דאפי' בשתיה לא אסרי ועי"ל דליתנא דאין עושין משמע בשתיה כי מילתיה דרב דקאמר עושה יין נסך והקשה הר"ר אלחנן דליתני ליה מלו שאני דהא לגבי טומאה קאמר טהור משום דמילה מועלת [א] ולומר ר"י דשאני טומאה דחשו חכמים להפסד טהרות אבל לענין כל שאר דבריהם קי"ל דאינו גר עד שימול ויטבול:

והא

מסורת הש"ס

א) [לקמן ס:], ב) [תוספתא פ"ג ה"ד], ג) עי' תוס' לקמן ע"ב ד"ה עד שתשקע, ד) [רש"ש מח"ז], ה) ר"מ מוחק זה,

הגהות הב"ח

(א) גמ' נגע ברישא דלוליבא בחמרא: (ב) רש"י ד"ה ימכר כיון כצ"ל ואות ד' נמחק: (ג) ד"ה כר"ש הד"א עם ד"ה אף בשתיה וכו' מתיר פי' אף בשתיה: (ד) תוס' ד"ה אימור וכו' למחוק אימור דמדקאמר לשון אימור משמע: (ה) ד"ה ה"ג ברוב וכו' דהיכי אסר הכא בנגע ברישא: (ו) ד"ה תינוק וכו' בן יומו מהיכא שנפל לבור:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה גדולים. ולומר ר"י דשאני כו'. נ"ב וכן הוא בתוספתא (עמ"ש בביט ביו"ד סי' קכ"ד ס"ק י"ח):

לעוי רש"י

פיי"לא [פיי"לן]. מוט.

עין משפט נר מצוה

סח א מיי' פי"א מהל' מ"א הלכה ה טוש"ע י"ד סי' קכד סעיף כד וכגירסת התוספות בשם ר"ת ובה"ג וע"ש:
סט ב ג מיי' שם סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד שם סעיף (ו) [א]:
ע ד מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ד:
עא ה מיי' שם טוש"ע שם:
ו ז [מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף ג]: